

Hizkuntzen Didaktikako Ikuspegi Berriak (minorra) V:0.3

Irakaslea: Juan Abasolo

Invalid Date

Table of contents

Aurretikoak	3
Gaiak eta denboralizazio proposamena	3
Mintegietan	4
Kontaktua, tutoretzak eta abar	4
Lehenengo egunekoak	5
Glosategia	5
1 Hizkuntzen Ikaskuntza Irakaskuntza eta Ebaluaziorako Europako Erreferentzia Markoa eta <i>Hizkuntzen Portfolio Europarra</i>	7
1.1 Klasekoak	7
1.1.1 Zereginak	7
2 Hezkuntzaren lau zutabeak eta gaitasun giltzarriak hizkuntzen didaktikan	8
2.1 Hasteko...	8
2.1.1 Gure munduaz	9
2.1.2 Historiaz	10
2.1.3 Konpetentziaren definizio batzuk:	10
2.2 Communicative competence... eta familia	12
2.2.1 Ideiaren garapenaz...	13
2.2.2 Hizkuntza-komunikaziorako definizioetatik	16
2.2.3 Hizkuntza-komunikaziorako gaitasunaren dimentsioen osagaiak/azpigaitasunak	17
3 Euskal Hezkuntza Sistemako Eleaniztasuna: Diglosiatik Elebitasunera; eta handik Eleaniztasunera	23
3.1 Sarrera	23
3.1.1 Landuko diren zenbait puntu	24
4 Eskolan hizkuntzen tratamendua: Ikastetxeko Hizkuntza Proiektua eta Hizkuntza Indartzeko Programako Irakaslea (HIPI)	27
4.1 Sarrera	27
4.2 Egitura	27
Erreferentziak	36

Aurretikoak

Ikasturte honetarako apunteak eguneratzen ari naiz; beraz, izan kontuan aldaketak egin ditza-kegula apunteotan ikastaroan zehar.

Informazio legal, ofizial eta abar: [Fakultateko webgunean](#).

Gaiak eta denboralizazio proposamena

Grebak, interesak, premiak eta abar tarteko, ikusteko dago ea zenbatean segitzen diogun hurrengo astez asteko proposamenari:

1. Ikasgaiaren sarrera, taldeak eta legei begiratu.
2. Hizkuntzetarako Europako Erreferentzia Esparru Bateratua eta Hizkuntzen Portfolio Europarra
3. Hezkuntzaren lau zutabeak eta gaitasun gakoak hizkuntzen didaktikan
4. Euskal hezkuntza sistemako eleaniztasuna: Diglosiatik elebitasunera eta handik eleaniz-tasunera
5. Eskolan hizkuntzen tratamendua: Ikastetxeko Hizkuntza Proiektua eta Hizkuntza In-dartzeko Programako Irakaslea (HIPI)
6. Hizkuntzen Trataera Bateratua (HTB)
7. HEBI/CLIL metodologia
Aste honetan 1. mintegia gehitu
8. **Ebaluazioa** “role playing” motzaren bidez
9. IKTren hizkuntza dimentsioa: Euskararen rola eta mundu digitala
10. IKTen inguruko zenbait tresna
11. Erroreak-eta.
Aste honetan 2. mintegia gehitu
12. Gaur egungo orientazio metodologikoak hizkuntzaren komunikazio gaitasuna lantzeko: proiektuak, atazak eta sekuentzia didaktikoak
13. Hizkuntzak irakasteen ebaluazioa
14. **Ebaluazioa** (idatzia) / Ikastaroaren berrikusketa eta amaiera

Mintegietan

1. Zailtasunak hizkuntzaren irakaskuntzan
2. IKTen integrazioa gelan

Kontaktua, tutoretzak eta abar

Emaila `juan [dot] abasolo [at] ehu [dot] eus`

Telegram @JuanAbasolo

Bulegoa 3S40B

Telefonia (+34) 94 601 **7567**

Tutoretzak <http://labur.eus/JAbasolo-tutoretzak>

Lehenengo egunekoak

Baliabideak: (Hezkuntza Saila 2023a, 2023b; Oihartzabal 2000; Eusko Jaurlaritza (Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila) 2016; Eusko Jaurlaritzaren legebiltzarra 2015)

1. [Hemen](#) egin behar dira taldeak
2. Hurrengo talde ariketa:

Ariketa

Irakasleak pasatuko dizun dokumentu batean islatu behar duzu zelan definitzen den eta ze toki duten azken legeetan komunikazioak eta hizkuntzak. Ondoren zein alde dagoen legeon artean laburbildu behar duzue.

Amaitzeko, alde horren interpretazio laburra idatzi beharko du taldekide bakoitzak.

Glosategia

Helburuak funtsezko konpetentziak eskuratuta ikasleek etaparen amaierarako helduta beharko lituzketen lorpenak.

Irteera-profila oinarritzko hezkuntza amaitzerako ikasle guztiek konpetentzietan helduta behar duten maila, aukera emango diena bizitza-proiektua arrakastaz garatzeko eta bizitzan zehar funtsezko konpetentziak garatzen jarraitzeko

Funtsezko konpetentziak ikasleek arrakastaz aurrera egin ahal izateko eta bizitzan zehar eronka eta desafio nagusiei aurre egin ahal izateko ezinbestekotzat jotzen diren jardunak. Pertsona guztiek beren errealizazio eta garapenerako behar dituztenak dira, bai eta herritartasun aktiboa, gizarte-inklusioa eta enplegua sustatzeko behar direnak ere.

Konpetentzia espezifikoak arlo eta ikasgai bakoitzeko oinarritzko jakintza beharrezkoa den jardueretan edo egoeretan ikasleek baliatzen jakin behar duten neurriak. Konpetentzia espezifikoak alde batetik funtsezko konpetentziak eta bestetik ikasgaietako oinarritzko jakintzak eta ebaluazio-irizpideak lotzeko eta zehazteko elementuak dira.

Ebaluazio-irizpideak arlo edo ikasgai bakoitzaren konpetentzia espezifikoetan aipatutako jardueretan edo egoeretan ikasleek ikaskuntza-prozesuaren une jakin batean iritsi beharko lituzketen jardun-mailak adierazten dituzten erreferenteak.

Oinarrizko jakintza arlo, ikasgai edo eremuetako berezko ezagutza, trebetasun eta jarrerak, edonork sakontasunez ezagutu, artikulatu eta mobilizatu behar dituenak konpetentzia espezifikotan definitutako gaitasunekin batera, problemak konpontzeko edo egoera jakin batzuetan erronkei aurre egiteko. Curriculum-proposamen honetan, konpetentzia espezifikokoak eskuratzeko eta garatzeko egiten duten ekarpenarengatik hautatzen dira oinarrizko jakintza horiek, nahiz eta diziplina-logikak eduki horiek hobeto antolatzen eta aurkezten laguntzen duen

Ebaluazio hezitzailea irakasteko eta ikasteko prozesua ebaluatzeko modalitate bat da, izaera erregulatzaila duena, eta ikasleen zailtasunak eta aurrerapenak hautematea du xede, prozesu didaktikoa ikasleen beharretara egokitzeko.

Eremua curriculumaren antolaketa globalizatua eta diziplinartekoa, zenbait diziplina elkarren artean erlazionatzen dituenak, eta ikasgaien edo arloen atalen batura baino gehiago dena. Eremuak bertan sartutako arloei edo ikasgaiei dagozkien konpetentzia espezifikokoak, ebaluazio-irizpideak eta oinarrizko jakintza biltzen ditu.

Ikas-egoerak ikasleei funtsezko konpetentziekin eta konpetentzia espezifikoeekin lotutako jarduerak garatzea eskatzen dieten egoerak eta jarduerak, konpetentzia horiek eskuratzen eta garatzen laguntzen dutenak. Ikas-egoeretatik abiatuta egindako lanak aukera ematen du konpetentzien araberako ikaskuntzaren ikuspegiaren oinarrian dauden jakintza eta gaitasunak uztartzen dituzten egoeratan oinarrituta egituratzeko ikasturte-programazioa edozein maila, arlo, ikasgai edo eremutan.

Ikaskuntzarako diseinu unibertsala (IDU) curriculumak garatzeko printzipioak dira, ikasle guztiei hezkuntzarako sarbidean aukera-berdintasuna ematen dietenak, eta haien helburua benetako inklusio eta parte-hartzea lortzea da, ikasle guztientzat ikaskuntzarako oztopoak minimizatuz eta ikasteko aukerak maximizatuz.

1 Hizkuntzen Ikaskuntza Irakaskuntza eta Ebaluaziorako Europako Erreferentzia Markoa eta *Hizkuntzen Portfolio Europarra*

Baliabideak: (Europako Kontseilua 2005, 2020; Davis, Hirtzel, and Brian 2004; Alario Trigueros et al. 2004)

Saio honetan, Europako hizkuntza politikaren oinarriak aztertzen dira. Ikasleek hizkuntza mailak eta hizkuntza portfolioa ulertzeko tresnak hartuko dituzte, eta beraien hizkuntza ibilbidea aztertzeke aukera izango dute.

1.1 Klasekoak

Bereziki, saiatu behar dugu ulertzen zer ari garen esaten *A1*, *B2* edo *C1* esaten dugunean. Jakin badakigu ez dena berdin hogeita bi urteko irakaslegai baten komunikazio bidea eta ikasle izango dituen HH 4ko edo LH 2koaren komunikazio bidea. Baina hizkuntzaz eta hizkuntz komunikazioaz ari garenez, geure burua ezagututa, ikasleak ezagutzen saiatuko gara.

- Sarrera Hizkuntza politikaren garrantzia Europako testuinguruan
- HIEEEM-ren Historia: Nola sortu zen, zein helburu dituen eta nola erabil daitekeen
- Hizkuntza mailak
- Baliabideen gaineko hausnarketa

1.1.1 Zereginak

- HEEEB mailen analisia:
Ikasleek, banaka edo bikoteetan, HEEEB maila bat aukeratu eta horri buruzko poster bat sortuko dute.
- Norberaren HPE:
Ikasleek beraien HPE propioa sortuko dute, hizkuntza ikaskuntza ibilbidea eta hizkuntza gaitasunak islatuz. Etxerako lana

2 Hezkuntzaren lau zutabeak eta gaitasun giltzarriak hizkuntzen didaktikan

Baliabideak: (Delors 1997; Jaurilaritza, Berritzegune nagusia, and Saila 2008; Unesco 2005; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) 2005; Celce-Murcia, Dornyei, and Thurrell 1995)

Hezkuntzaren lau zutabeak eta gaitasun giltzarriak nondik datozen ikusiko da eta hizkuntzen didaktikan integratzeko moduak aztertu. Ikasleek praktika zehatzak diseinatuko dituzte, bi elementuok integratuaz.

- Gaitasun gakoetan oinarritutako **jarduera**: Ikasleek, talde txikietan, gaitasun gako bat aukeratu eta horri buruzko jarduera didaktiko bat diseinatuko dute.
- Hezkuntzaren lau zutabeetan oinarritutako **jarduera**: Ikasleek, talde txikietan, hezkuntzaren lau zutabeetako bat aukeratu eta horri buruzko jarduera didaktiko bat diseinatuko dute.

Zertara dator konpetentzia, edo lehen esaten izan den moduan: *gaitasuna*, omen diren horren inguruko diskurtso, ikusmolde eta pedagogia “berri” guzti hori?

Gai honetan horri erantzuna ematen saiatuko gara.

2.1 Hasteko...

...zenbait galdera eta zalantza

- Zenbat jende ezagutzen dugu?
- Telefonoan zenbat kontaktu daukagu?
- Noraino joan gara gu? Gurasoak?
- Zenbat hizkuntzaren artean mugitzen gara?
- Noraino eramaten gaituzte telefonoa edo ordenagailuaren erabilerak?

2.1.1 Gure munduaz

Konplexu egindako munduan bizi gara

Mundu aldakorrean bizi gara

Mundu globalizatuan bizi gara

Tentsio ugariak:

- Lokala eta globala
- Unibertsala eta tokikoa
- Epe luzekoa eta laburrekoa
- Lehiak eta aukera berdintasuna
- Jakintza multzo izugarria eta norbanakoaren asimilazio gaitasun mugatu eta urria
- Espiritua eta materia
- ...

Gizartean zalantzak sortzen dira, erantzunak behar dituztenak:

- Nola jardun eraginkorki jendarte konplexu horretan?
- Holako jendarte batean zer prestakuntza behar du herritar orok?

Gure munduak zelako hezkuntza behar du? galderari erantzun nahirik Delors eta abarren lana Delors (1997)

- Hezkuntzari garrantzi handia (“Hezkuntza edo beharrezko utopia”)
- Toki-erkidegotik mundu-jendartera
- Jendarte-kohesioa eta partaidetza demokratikoa
- Heziketa bizi guztian zehar
- Nazioarteko lankidetza herrixka globalean
- Pertsonaren hezibidean lau garabide edo ardatz

2.1.2 Historiaz

Gaiari kolpetzeko historian kokatu beharra dago, horrela, aurrez ikusitakoari gaurko markoak nola erantzun nahi dion ulertzen errazagoa izan liteke

ikasten ikastea lifelong learning; dimentsio anitzeko hezkuntza

egiten ikastea jakintza aplikatua, jendartean ekiteko

elkarrekin bizitzen ikastea lankidetzarako eta gatazkak konpontzeko gaitasunak...

izaten jakitea balioak, jarrerak

Ariketa

Ikaskideekin erabaki hizkuntzak non duen zeregina ardatz horietan, baldin eta badu.

2.1.3 Konpetentziaren definizio batzuk:

Jakintza, trebetasunak eta jarrerak modu praktikoan integratzeko gaitasuna, arazoak konpontzeko eta egoki erantzuteko hainbat testuinguru eta egoera askotarikoetan. Bestela esan, jakintza teorikoa eta praktikoa integratzea eta aplikatzea testuinguru akademiko kanpoko egoeratan.

Europako Hizkuntzen erreferentzia marko bateratuan: Competences are the sum of knowledge, skills and characteristics that allow a person to perform actions. (Konpetentziak dira norbanakoaren jakintzen, trebetasunen eta ezaugarrien batura, pertsonari ahalbide ematen diotenak jarduerak gauzatzeko. –(JMren itzulpena) (in http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf)

Gaitasuna da testuingurura egokitutako ezagutzen, trebetasunen eta jarreraren multzo bat

– Europako Parlamentuaren ebazpena (2006)

Konpetentzia edukitzea da eraginkor aritzea testuinguru jakin batean.

Konpetentzia da gaitasuna edo trebetasuna zereginak burutzeko edo egoera desberdinei aurre egiteko, modu eraginkorrean, testuinguru jakin batean. Eta horretarako jarrerak, trebetasunak eta jakintzak mugitu behar dira, aldi berean eta elkarrekin erlazionaturik.

– Zabalak eta Arnauk (2007)

Konpetentziak “diseinatzeko”, hautatzeko, saio batzuk izan ziren. Horietako bat, DeSeCo izenez ezagutzen dena:

2.1.3.1 DeSeCo (Definition and Selection of Key Competencies):

What Competencies Do We Need for a Successful Life and a Well-Functioning Society? Why are competencies so important today? Globalizazioak eta modernizazioak gero eta mundu desberdinagoa eta konektatuagoa sortzen dute; horrek, adibidez, behartzen gaitu informazio asko kudeatzera, eta horretarako teknologia berrietan prestakuntzaren bat eskatzen du; ekonomiaren hazkundera hura jasateko moduarekin konbinatu behar da. Pertsonak, jendarte konplexu horretan, trebetasun zehatzak baino zerbait gehiago behar du ongi jarduteko. Kohesio soziala eta jasateko moduko garapena larriki lotuak dira jendarte guztiko jende guztiaren konpetentziek; konpetentziak ulertu behar dira jakintzaren, trebetasunen eta jarreraren eta balioen batura gisa. – OECD Education Ministers

Konpetentzien hiru dimentsio edo “kategoria handi”:

- Baliabideak interaktiboki erabiltzeko gaitasuna (ad. hizkuntzak, teknologiak)
- Talde heterogeneoetan hartu-emanen jardutea
- Nor bere gain ibiltzeko gaitasuna (autonomo jardutea)

DeSeCo txostenak baldintza batzuk ezarri zituen oinarritzko gaitasun/konpetentzia horien definizioan:

1. pertsonarentzat eta jendartearentzat baliozkoak diren emaitzak erdiesten lagundu behar dute.
2. lagundu behar diote pertsonari erantzuten aurrean aurki ditzakeen hainbat testuingurutako eskakizunei.
3. jende ororentzat balio behar dute, ez bakarrik espezialistentzat.

2.1.3.2 Europako kontseiluaren proposamena

Europako Kontseiluaren oinarritzko zortzi konpetentziak (key competences): marko honek zortzi konpetentzia definitzen ditu eta deskribatzen du zein diren oinarritzko jakintzak, trebetasunak eta jarrerak haietako bakoitzari lotuak. Oinarritzko konpetentziak hauek dira:

1. komunikazioa ama-hizkuntzan (*communication in the mother tongue*)
2. Komunikazioa atzerriko hizkuntzetan (*communication in foreign languages*)
3. Konpetentzia matematikoa eta oinarritzko konpetentziak zientzian eta teknologian (*mathematical competence and basic competences in science and technology*)
4. Konpetentzia digitala (*digital competence*)
5. Ikasten ikastea (*learning to learn*)
6. Jendarteko eta herritar konpetentziak (*social and civic competences*)
7. Ekinzaletasuna eta ekimena (*sense of initiative and entrepreneurship*)
8. Kultur oharmena eta adierazpena (*cultural awareness and expression*)

Oinarrizko konpetentzia hauek elkarren menpekoak dira eta enfasia egin behar da kasu bakoitzean pentsamendu kritikoan, sormenean, arazo konpontzean, arrisku balioestean, erabakimenean, eta sentimenduen kudeatze eraiki-zalean.

Ariketa

Europako Kontseilua	Espainia	Nafarroa	EAE
communication in the mother tongue	1. Competencia en comunicación lingüística		
communication in foreign languages	2. Competencia matemática		
mathematical competence and basic competences in science and technology	3. Competencia en el conocimiento y la interacción con el mundo físico		
digital competence	4. Tratamiento de la información y competencia digital		
learning to learn	5. Competencia social y ciudadana		
social and civic competences	6. Competencia cultural y artística		
sense of initiative and entrepreneurship	7. Competencia para aprender a aprender;		
cultural awareness and expression	8. Autonomía e iniciativa personal.		
http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_sport/hfak/2006/12/08/pdf/00430584m43102.pdf			

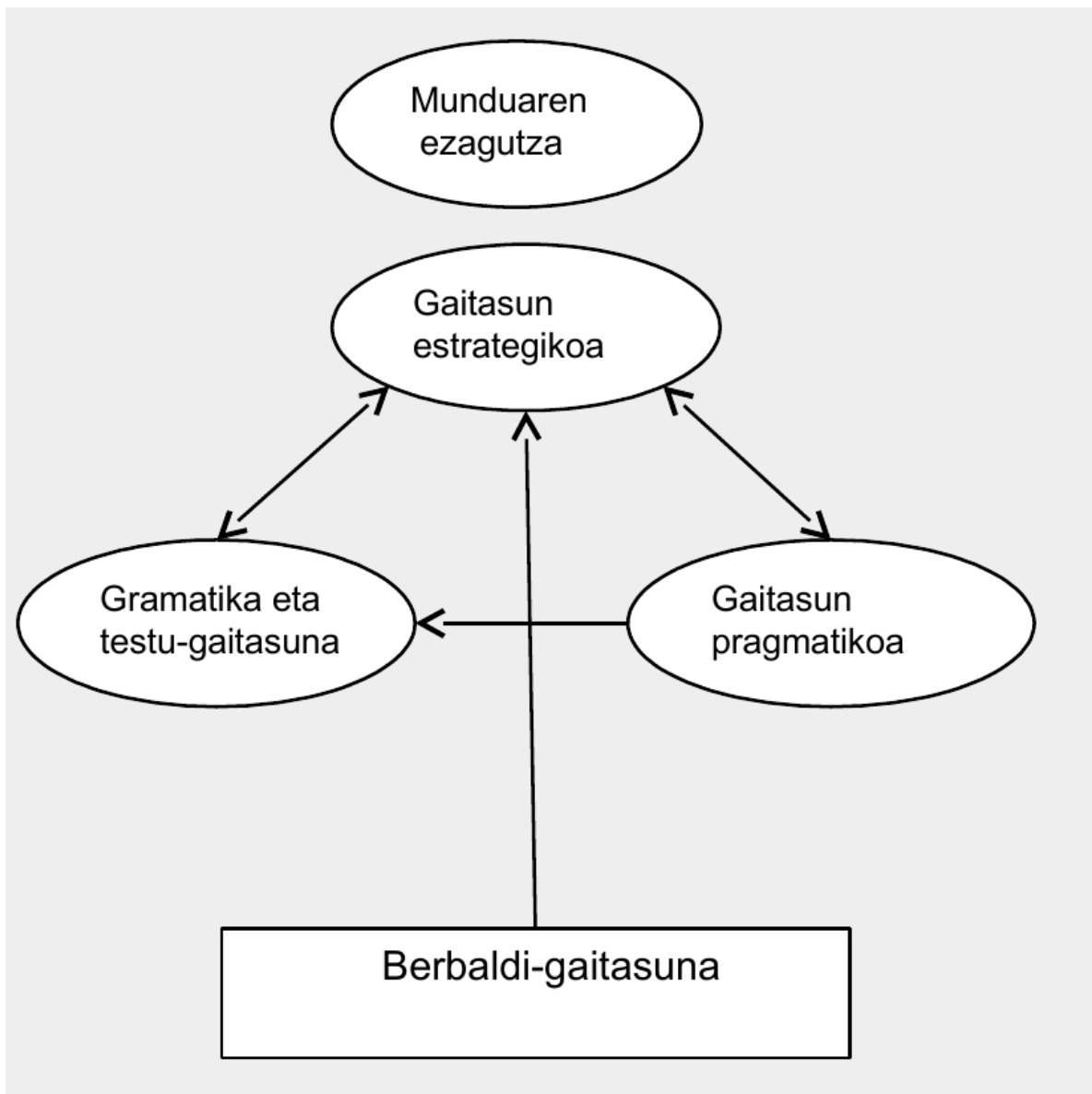
Oinarrizko gaitasunetatik bat hizkuntzen bidez gauzatzen da, bai Europako kontseiluan eta bai hemen ere.

Hemen, izena: *Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna/konpetentzia* Oso ideia zabala. Zehaztapena behar du, hura ulertzera hurbiltzeko, eta haren ikas-irakaskuntza antolatzeko Zein azpigaitasun ditu konpetentzia horrek? Iritzi desberdinak daude:

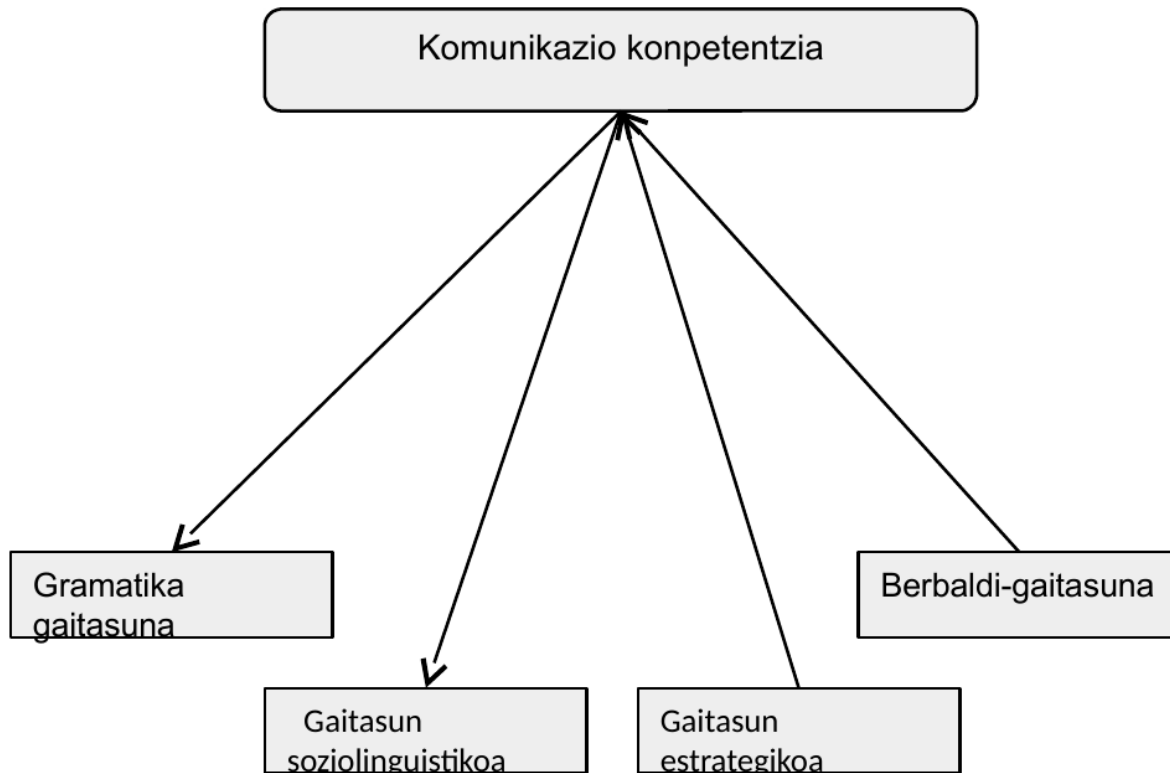
2.2 Communicative competence... eta familia

Kontzeptu horren eraikuntzan askok hartu du parte eta eztabaida ugari izan da. Kontzeptuen eraikuntzaren ikuskeratik oratuko diogu:

2.2.1 Ideiaren garapenez...

Celce-Murcia, Dornyei, and Thurrell (1995)

(Michael Canale 1983; M. Canale and Swain 1980)

Gaur egun zerk osatzen duela ulertzen dugu? Zer lantzen dugu?

⚠ Ariketa

Aurkitu zer dioten hezkuntzako azken legeok (horretarako lehenengo klaseko ariketara joanda nahikoa izan behar luke ;)

Osagaiak osagai, nola zehaztuko genuke zer den hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna? Hona Oinarrizko Curriculum Diseinutik harturiko azalpena (2010eko curriculuma)

4.– Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.

Gaitasun honen funtsa hizkuntza erabiltzea da, ahozkoa zein idatzizkoa, bai errealitatea adierazi, interpretatu eta hura ulertzeko egindakoa, bai jakintza eraikitze eta komunikatzeko egindakoa, bai eta pentsamoldea, emozioak eta jarrerak antolatu eta norberak erregulatzeko egindakoa ere.

Gaitasun honi dagozkion jakintzek, trebetasunek eta jarrerak bide ematen dute pentsamenduak, emozioak, bizipenak eta iritziak adierazteko, elkarriketan aritzeko eta iritzi kritikoak eta etikoak osatzeko, ideiak sortzeko, jakintza egituratzeko, diskurtsoari eta norberaren ekintzei eta egitekoei koherentzia eta kohesioa emateko, erabakiak hartzeko eta ahozko nahiz idatzizko entzunaldiez, irakurraldiez nahiz mintzaldiez gozatzeko. Horrek guztiak, gainera, autoestimua eta norberaren-ganako konfiantza handitzen laguntzen du.

Komunikatzeko eta elkarriketan aritzeko, harreman eta lotura eraikitzaileak sortu behar dira pertsonekin eta ingurunearekin; orobat, kultura berrietara gerturatzea eskatzen du jarduera horrek, eta, kultura horiek ezagutu ahala, handitu egiten da kultura horiekiko ardura eta errespetua. Nabarmena da, horrenbestez, bizikidetzarako eta gatazkak konpontzeko ahalmenarekin erabat loturik dagoela hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.

Entzuteko, azalpenak emateko eta elkarriketan aritzeko gai izanda, hitzeko harreman nagusien jabe egiten gara, era bateko eta besteko komunikazio-egoeretan sortutako ahozko mezuak adierazteko eta ulertzeko gaitasuna eskuratzen dugu, eta komunikazioa testuinguru bakoitzera egokitze ahalmena geureganatzen dugu. Hala, komunikazio-egoera bakoitzerako egokiak diren ahozko testuak sortzeko, behar bezala eta eraginkortasunez erabili behar dira hizkuntzakoak diren eta ez diren kodeak eta trebetasunak, eta komunikaziorako harremanek egoera bakoitzean bete beharreko arauak.

Irakurriz eta idatziz, indartu egiten dira informazioa bilatzeko, biltzeko eta prozesatzeko trebetasunak; hala, jarduera horiek lagundu egiten dute askotariko asmo komunikatibo edo sorkuntzakoak dituzten testuak behar bezala ulertzen, sortzen eta erabiltzen. Irakurketak erraztu egiten du idatzizko hizkuntza erabiltzeko kodea interpretatzeko eta ulertzeko prozesua, eta, gainera, plazer-, jakituria-eta fantasia-iturri da, eta beste ingurune, hizkuntza eta kultura batzuk ezagutzeko aukera ematen du. Horrek denak, komunikaziorako gaitasuna mantentzen eta hobetzen laguntzen du.

Hizkuntza-komunikazioko ekintzetako (elkarriketa, irakurketa, idazketa, etab.) xedeak eta helburuak hautatzeko eta aplikatzeko trebetasuna zuzenean dago lotuta gaitasun honen alderdi nagusiekin; esaterako, norberaren errepresentazio mentalak egitearekin, errealtatea interpretatu eta ulertzearekin eta norberaren jakintzak eta ekintzak koherentziaz antolatu eta erregulatzearekin

Mezuak ulertzea eta komunikatzen jakitea jakintza praktikoak dira, baina hizkuntzari eta haren erabilera-arauei buruzko ezagutza erreflexiboa eduki behar dute oinarrian, eta horrek berariaz eskatzen du hizkuntza behaketarako eta azterketarako objektutzat hartzen jakitea. Era askotariko gizarte-eta kultura-testuinguruetako komunikazio-egoerei egokiak zaizkien diskurtsoak adierazteko eta interpretatzeko, beharrezkoa da hizkuntza-sistemaren funtzionamendu-arauak

eta hizkuntza-interakzio egokiak izateko estrategiak ezagutzea eta behar bezala aplikatzea.

Gaitasun hori eskuratzeko, hauek ezagutu behar dira: hizkuntzarekin lotutako gizarte-ohiturak, hizkuntzaren kultura-balio eta -alderdiak, eta hizkuntzak testuinguruaren eta komunikazio-asmoaren arabera har ditzakeen aldaerak. Ahalmen hauek ere izan behar dira: beste pertsona batzuen egoeran jartzeko ahalmen enpatikoa; norberarenak ez bezalako iritziak sentikortasunez eta ikuspegi kritikoak irakurtzeko, entzuteko, aztertzeko eta aintzat hartzeko ahalmena; norberaren ideiak eta emozioak funtsean eta formaz egoki adierazteko ahalmena, eta kritika eraikitzaileak onartzeko eta egiteko ahalmena.

Atzerriko hizkuntzen komunikazio-gaitasunari dagozkion jakintza eta formalizazioa –batik bat, idatzizkoa– bestelako maila batean kokatzen dira, eta hizkuntza horietakoren batean komunikatzeko ahalmena izatea eskatzen dute. Hizkuntza horiek jakinda, aberastu egiten dira gizarte-harremanak eta norberak berezkoak ez dituen testuinguruetan mugitzeko ahalmena eskuratzen da. Atzerriko ikasleen atzerri-hizkuntzen kasuan ere, hizkuntza horiei eutsita, bultzatu eta aberastu egiten da hizkuntza anitzeko inguruneen dibertsitatea. Horrekin batera, jokabide horiek eskura jartzen dituzte informazio-, komunikazio-eta ikasketa-iturri ugari eta askotarikoak.

Laburbilduz, derrigorrezko eskolaldiaren amaieran hizkuntzarako gaitasuna behar bezala eskuratua izateko, ahozko eta idatzizko hizkuntza menderatu behar da era bateko eta besteko testuinguruetan, eta atzerriko, gutxienez, hizkuntza baten erabilera funtzionala izan.

2.2.2 Hizkuntza-komunikaziorako definizioetatik

Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna hizkuntza erabiltzeko trebetasuna da, hau da, kontzeptuak, sentimenduak, gertakariak eta iritziak ahozko eta idatzizko diskurtsoen bidez adierazi eta interpretatzekoa eta gizarte- zein kultura-ingurune guztietan linguistikoki elkarreragitekoa.

– Eusko Jaurlaritza: *Hizkuntza-komunikaziorako Gaitasuna. Bigarren Hezkuntza*

Definizioak definizio, badira definitutakoa lanketa eremura eramateko orduan adostutako kontzeptu batzuk:

Dimentsioa -> Azpigaitasunak -> Ebaluazio adierazleak

Horrela, komunikazio gaitasunean batzuk aztertzen dira segidan

2.2.2.1 Komunikazio konpetentzia gaurko ikuskera didaktiko (...eta ebaluatzailean)

Komunikazio Gaitasunean 5 dimentsio bereizten dira:

- ahozkoaren ulermena
- idatziaren ulermena
- mintzamena
- idazmena
- ahozko elkarrekintza

Dimentsio bakoitza neurtzeko, **ikasketa-emaiza** batzuk formulatzen dira

Ikasketa-emaiza bakoitzean, hiru betetze-maila bereizten dira (ebaluazio diagnostikoan):

- Hasierako maila (A)
- Erdi maila (B)
- Maila aurreratua (C)

2.2.3 Hizkuntza-komunikaziorako gaitasunaren dimentsioen osagaiak/azpigaitasunak

Hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia bloke handi batzuetan egituratu da, DIMENTSIO deituak. Dimentsio horietako bakoitza AZPIKONPETENTZIA batzuetan zertzen da, eta azpikonpetentzia bakoitzerako ikasleak jakin eta egiten jakin behar duena azaltzen duten EBALUAZIO-ADIERAZLE batzuk xedatu dira.

– Eusko Jaurlaritza-Hezkuntza Saila-ISEI/IVEI: *Ebaluazio diagnostikoa. Hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia. Marko teorikoa*. Vitoria-Gasteiz: EJAZN

2.2.3.1 Dimentsioak

Hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia DIMENTSIO hauetan egituratuta dago:.

- Ahozkoaren ulermena edo entzumena
- Idatziaren ulermena edo irakurmena
- Mintzamena
- Idazmena
- Ahozko elkarrekintza

Dimentsio horien azpigaitasunak hemen ikus ditakegu

- DIMENTSIOA: AHOZKOAREN ULERMENA
  - Ahozko testuen zentzu orokorra identifikatzea

- Ahozko testuen helburua antzematea
- Ahozko testuetan, proposatutako helburuei begira garrantzia duten informazioak hautatzea
- Ahozko testuen edukia kritikoki interpretatzea
- Ahozko testu-mota desberdinak hobeto ulertzeko estrategiak erabiltzea
- DIMENTSIOA: IDATZIAREN ULERMENA
  - Idatzizko testuen zentzu orokorra identifikatzea
  - Idatzizko testuen helburua antzematea
  - Idatzizko testuetan, proposatutako helburuei begira garrantzia duten informazioak hautatzea
  - Idatzizko testuen edukia kritikoki interpretatzea
  - Idatzizko testu-mota desberdinak hobeto ulertzeko estrategiak erabiltzea
- DIMENTSIOA: MINTZAMENA
  - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aintzat hartzea
  - Ekoizpen-prozesua planifikatzea
  - Adierazi beharrekoa egoki eta zuzen adieraztea
  - Kontroleko eta egokitzapeneko estrategiak erabiltzea
- DIMENTSIOA: IDAZMENA
  - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izatea
  - Ekoizpen-prozesua planifikatzea
  - Adierazi beharrekoa egoki eta zuzen adieraztea
  - Kontroleko eta egokitzapeneko estrategiak erabiltzea
- DIMENTSIOA: AHOZKO ELKARREKINTZA¹
  - Komunikazio-trukeetan modu aktibo eta egokian parte hartzea
  - Arau soziokomunikatiboak errespetatzea
  - Komunikazioari eusteko eta beraren eraginkortasuna areagotzeko estrategiak erabiltzea

2.2.3.2 Agerbideak:

Adierazleak dira dimentsio horien garapenak ustez erakutsi behar duen modua.

- AHOZKOAREN ULERMENA
- IDATZIAREN ULERMENA
- MINTZAMENA:
  - Ikasketaren emaitzak:

---

¹beherago garatuago ikus daiteke

- * Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aintzat hartzea
  - * Ekoizpen-prozesua planifikatzea
  - * Adierazi beharrekoa egoki eta zuzen adieraztea
  - * Kontroleko eta egokitzapeneko estrategiak erabiltzea
- IDAZMENA
  - **AHOZKO ELKARREKINTZA:**
    - **Ikasketaren emaitzak:**
      - * **Komunikazio-trukeetan modu aktibo eta egokian parte hartzea**
        - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izaten ditu.
        - Naturaltasunez esku hartzen du eta aktiboki entzuten du.
        - Informazioa eta azalpenak modu ordenatuan ematen ditu.
        - Ikuspegi pertsonal bat azaltzen du.
        - Bere esku-hartzeari buruzko galderei modu egokian erantzuten die.
        - Besteen esku-hartzeen inguruan iruzkin eta galdera egokiak egiten ditu.
        - Egoerari begira erregistro egokia erabiltzen du.
        - Elkarrekintzan zehar hizkuntza-aldaera egokitzen du.
      - * **Arau soziokomunikatiboak errespetatzea**
        - Hizkuntza-moldeak errespetatzen ditu.
        - Besteen esku-hartzeak errespetatzen ditu.
        - Diskriminaziozko esakerak erabiltzea saihesten du.
        - Hitz egiteko txandak errespetatzen ditu.
        - Denboraren erabilera kontrolatzen du.
        - Adei-legea errespetatzen du
      - * Komunikazioari eusteko eta haren eraginkortasuna areagotzeko estrategiak erabiltzea

2.2.3.3 Adierazleak eta lortze-mailak:

- (19) Ikaskuntzarako eta gizarte-harremanetarako (hau da, ikasgelan, ikastetxean eta ingurunean eguneroko bizitzan ohikoak diren) komunikazio-trukeetan modu aktibo eta egokian parte hartzea.

Adierazleak:

- Naturaltasunez esku hartzen du eta aktiboki entzuten du.
  - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izaten ditu.
  - Informazioa eta azalpenak modu ordenatu eta egokian ematen ditu.
2. Arau soziokomunikatiboak errespetatzea.
  3. Komunikazioari eusteko eta haren eraginkortasuna areagotzeko estrategiak erabiltzea.

Hasierako maila	Erdi maila	Maila aurreratua
+ Komunikazio-trukean arreta zailtasunez mantentzen du. + Bere komunikazio-trukeetan inhibizioa agertzen du. + Lagunduta, komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izaten ditu.	+ Komunikazio-trukean arreta mantentzen du. + Naturaltasunez, komunikazio-trukeak hasten eta mantentzen ditu. + Komunikazio-egoeraren ezaugarriak kontuan izaten ditu. + Solaskidearen aurrean erantzuna modu nahiko eraginkorren egokitzen du. + Hizkuntza-aldaera modu nahiko eraginkorren egokitzen du elkarrekintzara.	+ Komunikazio-trukean arreta mantentzen eta esku hartzen du. + Naturaltasunez eta modu eraginkorren, komunikazio-trukeak hasten eta mantentzen ditu. + Komunikazio-egoeraren ezaugarrietara modu eraginkorren egokitzen da. + Erregistro egokia erabiltzen du. + Solaskidearen aurrean erantzuna egokitzen du. + Hizkuntza-aldaera elkarrekintzara egokitzen du.

(20).- Ikasgelan, ikastetxean eta ingurunean eguneroko bizitzan ohikoak diren komunikazio-trukeetan arau soziokomunikatiboak errespetatzea.

Adierazleak:

- Hizkuntza-moldeak errespetatzen ditu.
- Besteen esku-hartzeak errespetatzen ditu.
- Hitz egiteko txandak errespetatzen ditu.
- Adei-legea kontuan izaten du.
- Diskriminaziozko esaerak saihesten ditu.

Hasierako maila	Erdi maila	Maila aurreratua
+ Komunikazio-trukean errespetuzko jarrera zailtasunez mantentzen du. + Komunikazio-trukean ahotsaren tonua eta bolumena zailtasunez kontrolatzen ditu. + Jarrera eta keinuak zailtasunez kontrolatzen ditu. + Lagunduta, hitz egiteko txandak errespetatzen ditu.	+ Komunikazio-trukean errespetuzko jarrera mantentzen du. + Komunikazio-trukean ahotsaren tonua eta bolumena noizean behin kontrolatzen ditu. + Jarrera eta keinuak noizean behin kontrolatzen ditu. + Hitz egiteko txandak ia beti errespetatzen ditu. + Noizean behin komunikazio-trukea hasteko eta bukatzeko hizkuntza-formula egokiak erabiltzen ditu. + Diskriminaziozko esaera batzuk antzematen eta zuzentzen ditu.	+ Komunikazio-trukean lankidetzatza eta errespetuzko jarrera ageri du. + Komunikazio-trukean ahotsaren tonua eta bolumena kontrolatzen ditu. + Hitz egiteko txandak errespetatzen ditu. + Adei-legea errespetatzen du. Jarrera eta keinuak kontrolatzen ditu. + Komunikazio-trukea hasteko eta bukatzeko hizkuntza-formula egokiak erabiltzen ditu. + Diskriminaziozko esaerak erabiltzea saihesten du.

(21) Ikasgelan, ikastetxean eta ingurunean eguneroko bizitzan ohikoak diren komunikazio-trukeetan komunikazioari eusteko estrategiak erabiltzea

Adierazleak:

- Komunikazioari eusteko konpentsazio-estrategiak erabiltzen ditu.

Hasierako maila	Erdi maila	Maila aurreratua
+Ulermen-arazoak gainditzeko, bere komunikazio- trukeetan galdera soilen bat egiten du. + Elkarrekintzan zailtasunak gainditzeko, ahozkoak ez diren baliabideak erabiltzen ditu. + Komunikazio-trukean, bere esku-hartzeak arazoekin txertatzen ditu.	+ Ulermen-arazoak gainditzeko, bere komunikazio-trukeetan galdera soilak egiten ditu. + Elkarrekintzan zailtasunak gainditzeko, ahozko baliabideak eta ahozkoak ez direnak erabiltzen ditu. + Mezuaren edukiari buruzko bere hipotesietakoren bat egiaztatu eta berresteko galdera desegokiak egiten ditu. + Komunikazio-trukean, bere esku-hartzeak modu nahiko eraginkorrean txertatzen ditu.	+ Ulermen-arazoak gainditzeko, bere komunikazio-trukeetan galderak egiten ditu. + Elkarrekintzan zailtasunak gainditzeko, ahozko baliabideak eta ahozkoak ez direnak erabiltzen ditu. + Mezuaren edukiari buruzko bere hipotesiak egiaztatu eta berresteko galdera egokiak egiten ditu. + Komunikazio-trukean, bere esku-hartzeak egoki txertatzen ditu.

Beheko horietatik zein ikusi/aztertu/ulertu ditugu? -munduaren ezaugarriak: aldakorra, konplexua, elkarrekin lotura handia, IKTak... -mundu konplexu eta aldakorrari erantzuteko saioa: Delors txostena (tentsioak, hezkuntzaren beharrezko utopia, bizi guztia ikasten, hezkuntzaren lau pilareak) -bizi guztiko hezkuntza, gaitasun batzuen bidez adierazia: oinarritzko gaitasunak -oinarritzko gaitasunak zer diren eta nola formulatu diren esparru desberdinetan (Europar, estatuan, ...) -hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia, oinarritzko gaitasun bat -gaitasun horren azpigaitasun batzuk (testuak aztertzeko orduan kontuan hartzeko mailen oinarria) -gaitasun hori nola formulatzen den EAEko curriculum dekretuan -gaitasun horiek ebaluatzeke, xehetasun batzuk

3 Euskal Hezkuntza Sistemako Eleaniztasuna: Diglosiatik Elebitasunera; eta handik Eleaniztasunera

Baliabideak: (Maia 2014; Diaz de Gereñu Lasaga, Manterola, and García-Azkoaga 2021; Larrañaga, Aliaga, and Ruíz Pérez 2005; Cummins 2000, 2005; De Bot 1992)

Euskal hezkuntza sistemaren eleaniztasunaren historia eta oinarri teorikoak aztertzen dira. Ikasleek euskal hezkuntza sistemaren errealitatean hizkuntza erabilpenaren eta gizartearen eraginaren analisia egiten dute.

Diglosia eta eleaniztasunaren azterketa: Ikasleek, talde txikietan, euskal hezkuntza sistemaren errealitatean diglosia eta eleaniztasunaren arteko aldeak aztertuko dituzte. Euskal hezkuntza sistemako hizkuntza ereduak: Ikasleek, talde txikietan, euskal hezkuntza sistemako hizkuntza eredu bat aukeratu eta horri buruzko azterketa txostena idatziko dute.

3.1 Sarrera

Euskal Herriak hezkuntza sistemaren garapenean izan duen ibilbidea ez da lausoa izan, ezta laua ere. Historikoki, euskal hezkuntza sistema hainbat aldaketatan eta erronka handitan murgilduta egon da, batez ere hizkuntza politikaren eraginagatik. Euskal hezkuntza sistemaren eleaniztasuna, hau da, hainbat hizkuntza erabiltzea hezkuntza prozesuan, bereziki euskara eta gaztelania, sistemaren garapen historikoan eragina izan duen faktore garrantzitsua da.

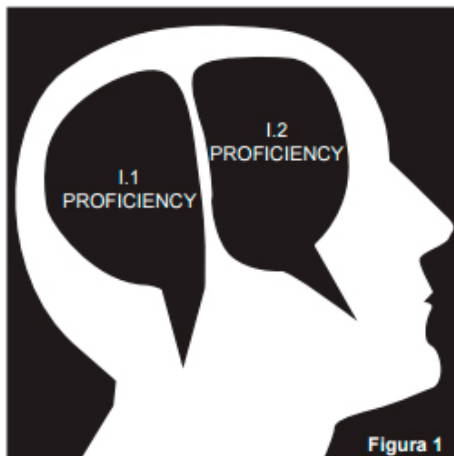
Euskal hezkuntza sistemaren garapen historikoak erakutsi digu nola euskara, gure hizkuntza jatorrizkoa, hezkuntza prozesuan sartu den, eta nola hizkuntza politikak, bai estatukoak bai autonomikoak, eragina izan duten hizkuntza erabilpenaren eta hezkuntza ereduaren definizioan. Gaur egun, euskal hezkuntza sistema eleaniztasunaren erronkaren aurrean dago, hau da, nola integra daitezkeen hainbat hizkuntza hezkuntza prozesuan modu eraginkorren.

Beti ere badugu beste zalantza nagusi bat. Hitz egin ote dezakegun “Euskal Hizkuntza Sistema” batez, ala askoz egokiagoa ez ote litzatekeen Euskal Herrian elkarrekin eta elkarren ondoan garatzen diren hezkuntza sistemez aritzea.

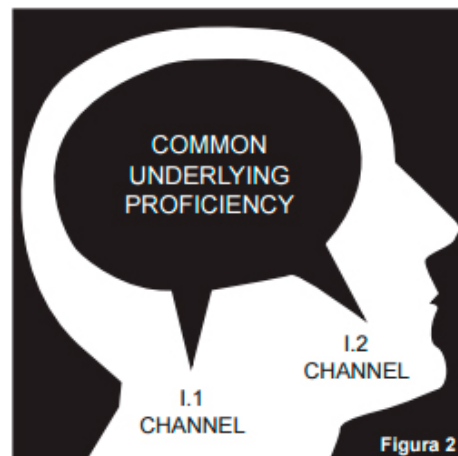
3.1.1 Landuko diren zenbait puntu

- *Euskal Hezkuntza Sistemaren Historiaz*
- Diglosia, Elebitasuna eta Eleaniztasuna
- Oinarri Teorikoak
  - Hizkuntzalaritza
  - Psikolinguistika
  - Soziolinguistika
  - Hizkuntzaren Didaktika
- Hizkuntzaren Erabilpena eta Gizartearen Eragina

The Separate Underlying Proficiency (SUP) Model of Biligual Proficiency

The Common Underlying Proficiency (CUP) Model of Biligual Proficiency

Figura 1. Modelo de suficiencia separada subyacente del bilingüismo. **Figura 2.** Modelo de suficiencia común compartida del bilingüismo. Tomada de: Cummins, J. (2005). Teaching for Cross-Language Transfer in Dual Language Education: Possibilities and Pitfalls. TESOL Symposium on Dual Language Education: Teaching and Learning Two Languages in the EFL Settings. Bogazici University Istanbul, Turkey. Friday, September 23, 2005

Figure 3.1: Common underlying proficiency and linguistic interdependence principle

Cummins (2005)

Levelt (1993)

Segalowitz (2010)

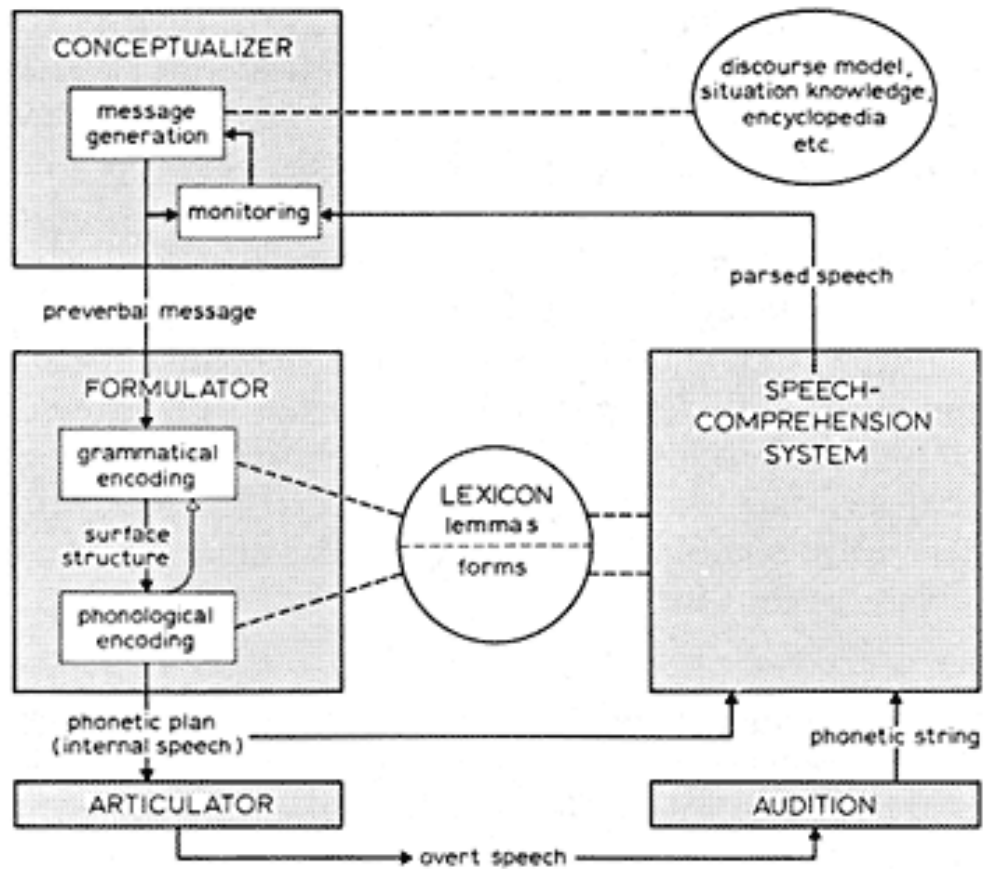

Figure 3.2: A blueprint for the speaker. Boxes represent processing components; circle and ellipse represent knowledge stores.

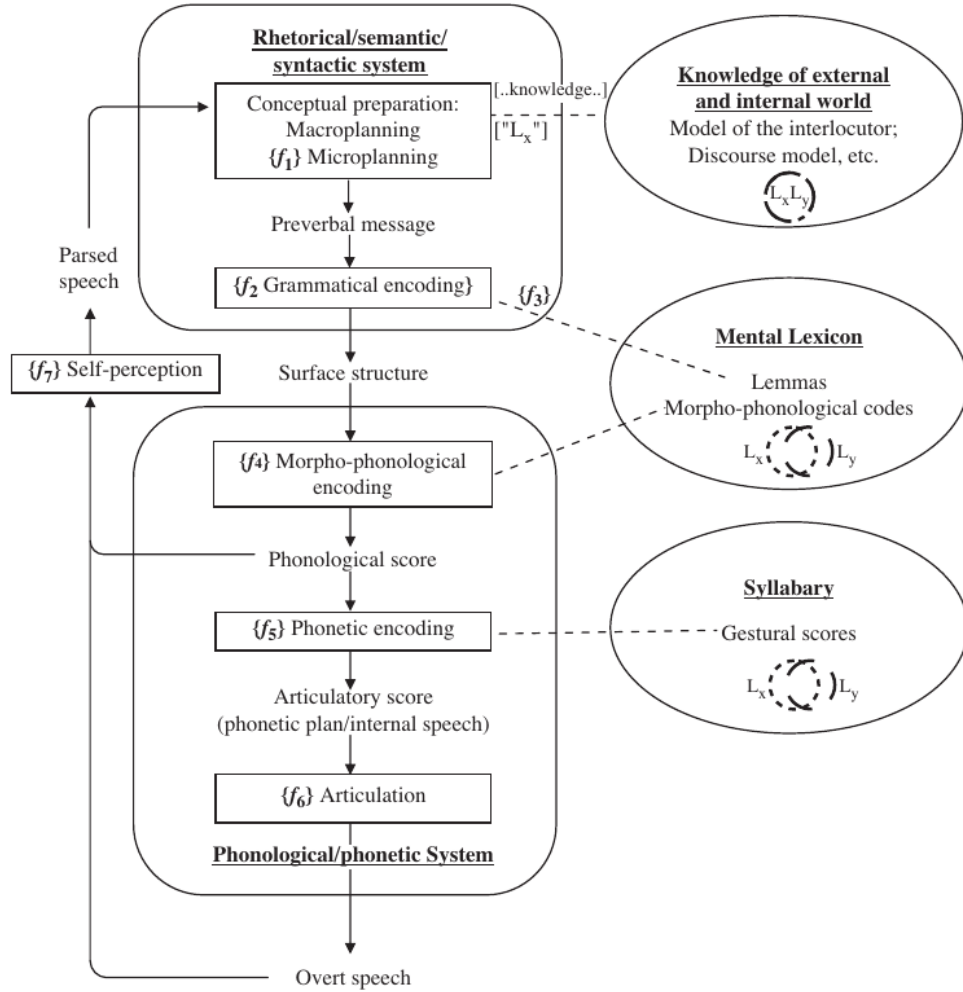

Figure 3.3: Model of the L2 speaker, adapted from Levelt's (1999, Figure 4.1) "blueprint" of the monolingual speaker and incorporating De Bot's (1992) points regarding the bilingual speaker. The dotted and dashed L_x and L_y circles refer to how information pertinent to languages (or registers) x and y are thought to be related to each other, where partially overlapping and fully overlapping circles indicate partially distinct and undifferentiated systems, respectively. [L_x] refers to information that tags language-specific identity (i.e., this piece of knowledge is linked in some way to language X). The $\{f\}$ symbols (for fluency vulnerability points) refer to potentially critical points where underlying processing difficulties could be associated with L2 speech dysfluencies.

4 Eskolan hizkuntzen tratamendua: Ikastetxeko Hizkuntza Proiektua eta Hizkuntza Indartzeko Programako Irakaslea (HIPI)

Baliabideak: (Bikandi and Miret 1997; Ruiz Bikandi and Igerabide 2010; Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa 2009)

Eskolan hizkuntzen tratamendua ikertzean, bi elementu garrantzitsu azpimarratu behar dira: Ikastetxeko Hizkuntza Proiektua eta Hizkuntza Indartzeko Programako Irakaslea (HIPI). Lehenengoak, Ikastetxeko Hizkuntza Proiektuak, ikastetxe bakoitzaren hizkuntza politika eta estrategia zehatza definitzen du. Hau da, nola antolatu eta kudeatu hizkuntzak eskolan, zein hizkuntza erabiliko den komunikazioan, irakaskuntzan, ikaskuntzan eta ebaluazioan, eta nola sustatuko den hizkuntza aniztasuna eta elebitasuna. Bestalde, HIPI figura da hizkuntza proiektu hori errealitate bihurtzeko ardatz nagusia. HIPIren rola ez da bakarrik hizkuntzaren didaktika, baizik eta ikastetxe osoan hizkuntza politikaren garapenean laguntzea, hizkuntzak modu integratuan eta koherentean tratatzeko. Bi elementu hauek, eskolan hizkuntzen tratamendu eraginkorra lortzeko funtsezkoak dira.

4.1 Sarrera

Eskolan hizkuntzen tratamendua ez da soilik ikasleek hizkuntza bat edo beste bat ikastea. Ikastetxe bakoitzak autonomia du hizkuntza politika zehatza garatzeko, eta horrek eragin handia du ikasleen hizkuntza ikaskuntzan. Hizkuntzen tratamenduaren garrantzia ez da soilik ikasleen hizkuntza konpetentziak garatzean; gizarte anitz, kultura anitzeko eta hizkuntza anitzeko gizarte batean bizi garenez, garrantzitsua da ikasleek hizkuntza aniztasuna ulertzeko eta balioesteko gaitasuna ere garatzea.

4.2 Egitura

- Ikastetxeko Hizkuntza Proiektuaren Sarrera
- Hizkuntza Indartzeko Programako Irakasleen Rola

- Hizkuntzen Tratamenduaren Erronkak

5

6

7

8

9

10

11

Erreferentziak

- Alario Trigueros, M del Carmen, M de la Calle Alonso Ramirez, M Belén Gomez Romero, and Miguel Angel Robledo Ortega. 2004. *Portfolio europeo de las lenguas, 3-7 años : Mi primer portfolio = My first portfolio = Mon premier portfolio. Guía didáctica*. Edited by Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. España. Madrid: Secretaría General de Información y formación profesional.
- Bikandi, Uri Ruiz, and Ines Miret. 1997. “El proyecto lingüístico de centro.” *Textos de didáctica de la lengua y la literatura*, no. 13: 5–8.
- Canale, Michael. 1983. “From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy.” In *Language and Communication*, 1:1–47. New York: Longman.
- Canale, M., and M. Swain. 1980. “Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing.” *Applied Linguistics* 1 (1).
- Celce-Murcia, Marianne, Zoltan Dornyei, and Sarah Thurrell. 1995. “Communicative Competence: A Pedagogically Motivated Model with Content Specifications.” *Issues in Applied Linguistics* 6 (2).
- Cummins, Jim. 2000. *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Bilingual Education and Bilingualism 23. Clevedon: Multilingual Matters.
- . 2005. “La hipótesis de la interdependencia 25 años después: la investigación actual y sus implicaciones para la educación bilingüe.” In *Multilingüismo y multiculturalismo en la escuela, 2005*, ISBN 84-96108-20-1, págs. 113-132, 113–32. Instituto de Ciencias de la Educación.
- Davis, Robin, Marianne Hirtzel, and North Brian. 2004. *Hizkuntzen portfolio europarra*. Edited by Europako Kontseilua. Translated by Eusko Jaurlaritza. 1. arg. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- De Bot, Kees. 1992. “A Bilingual Production Model: Levelt’s ‘Speaking’ Model Adapted.” *Applied Linguistics* 13 (1): 1–24. <https://doi.org/c7n3k5>.
- Delors, Jacques. 1997. “La Educación Encierra Un Tesoro.”
- Diaz de Gereñu Lasaga, Leire, Ibon Manterola, and Inés María García-Azkoaga, eds. 2021. *Euskara oinarri eta eleaniztasuna helburu. Hizkuntzen garapena eta erabilera aztergai*. Bilbao: UPV/EHU. <https://doi.org/53082>.
- Europako Kontseilua. 2005. *Hizkuntzen Ikaskuntza Irakaskuntza eta Ebaluaziorako Europako Erreferentzia Markoa*. Translated by Rosetta. Testu zerbitzuak and HABE testu zerbitzuak. Vitoria-Gasteiz: HABE.
- . 2020. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*. Estrasburgo: Council of Europe Publishing.
- Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa. 2009. *Ikastolen Hizkuntz Proiektua*. Zamudio: Euskal

- Herriko Ikastolen Konfederazioa.
- Eusko Jaurlaritza (Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila). 2016. “Oinarrizko Hezkuntza Curriculuma (236/2015eko Dekretuaren II. eranskina osatzen duen curriculum orientatzailea.” Eusko Jaurlaritza.
- Eusko Jaurlaritzaren legebiltzarra. 2015. “Oinarrizko Hezkuntzako Curriculuma (236/2015 Dekretuaren II. eranskina osatzen duen curriculum orientatzailea).” *Hezkuntza Saila*. http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.eus/contenidos/informacion/heziberri_2020/eu_2_proyec/adjuntos/O.
- Hezkuntza Saila. 2023a. “75/2023 DEKRETUA, maiatzaren 30ekoa, Haur Hezkuntzaren curriculum zehaztu eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzekoa.” *Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria*, no. 109 (June): 1–41.
- . 2023b. “77/2023 DEKRETUA, maiatzaren 30ekoa, Oinarrizko Hezkuntzaren curriculum zehaztu eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzekoa.” *Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria*, no. 109 (June): 1–374.
- Jaurlaritza, Eusko, Berritzegune nagusia, and Hezkuntza Saila. 2008. *Oinarrizko Gaitasunak EAEko Hezkuntza Sistemari*. Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.
- Larrañaga, Jokin, Rosa Aliaga, and Teresa Ruíz Pérez. 2005. “Hezkuntza Eleaniztuna Programa.” *Jakingarriak*, no. 57: 44–49.
- Levelt, Willem JM. 1993. *Speaking: From Intention to Articulation*. ACL-MIT Press Series in Natural-Language Processing. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Maia, Julian. 2014. “Hezkuntza elebiduna Euskal Herrian: 30 urteko ibilialdia.” *Euskera: Euskaltzaindiaren lan eta agiriak* 59 (2): 579–628.
- Oihartzabal, Lontxo. 2000. *Hezkuntza ikerkuntzarako hiztegia*. Unibertsitate Saila. Donostia: Erein.
- Organisation for Economic Co-operation, and Development (OECD). 2005. *The Definition and Selection of Key Competencies: Executive Summary*. OECD Paris.
- Ruiz Bikandi, Uri, and Juan Kruz Igerabide. 2010. *Bigarren hizkuntzaren didaktika Haur eta Lehen Hezkuntzan*. Translated by Iñaki Iñurrieta Labaien. Universidad del País Vasco.
- Segalowitz, Norman. 2010. *Cognitive Bases of Second Language Fluency*. New York: Routledge.
- Unesco. 2005. *Hacia las sociedades del conocimiento*. Paris, Francia: Unesco.